

תצורת השם

תרגיל 1 – צמ' 467

בתשובות לתרגיל זה מצוין רק המשקל.

17	קטלת	13	מקטלת	9	קוטל	5	קטל	1	קטיל
18	תקטלת	14	הקטלה	10	מקטל	6	קטול	2	קטל
19	הקטל	15	קטלה	11	מקטל	7	קטיל	3	קטל
20	מקטלת	16	תקטיל	12	מקטלה	8	קטול	4	קטל

תרגיל 2 – צמ' 468

(שמות פעולה - גזרת השלמים . כאשר המשמעות היא שם פעולה היא צריכה לכלול את שם הבניין)

- 1-קטילה-ש"פ קל, 2-קטול-ש"פ קל, 3-הקטלות-ש"פ נפעל, 4-נקטלות-ש"פ נפעל, 5-הקטלה-ש"פ הפעיל, 6-אקטלה-ש"פ הפעיל, 7-הקטל-ש"פ הפעיל, 8-מקטלות-ש"פ הופעל, 9-קטול-ש"פ פיעל, 10-קטלה-ש"פ פיעל, 11-מקטלות-ש"פ פועל, 12-התקטלות-ש"פ התפעל, 13-קטלה – ש"פ קל
- * יש הרואים בצורות אלה בסיס + צורן סופי.**

בטבלת התשובות שלפניכם ובכל טבלאות התשובות לספר: מספר מודגש - מספר השאלה, מספר בלתי מודגש = מספר המשקל והמשמעות לפי הפירוט למעלה.

7	16	2	11	7	6	1	1
12	17	12	12	6	7	9	2
3	18	6	13	10	8	5	3
2	19	1	14	5	9	10	4
13	20	4	15	12	10	3	5

תרגיל 3 – צמ' 469

שימו לב: כאשר המילה בנקבה, יש לציין את המשקל בזכר. מדריכה = משקל מקטיל.

המשמעות של כל השמות היא בעלי מקצוע/עיסוק/תפקיד/ תכונה.

מספר שלידו יש כוכבית, המילה היא צורת בינוני המציינת שם תואר.

המשקלים: 1-קוטל, 2-קטל, 3-נקטל, 4-מקטיל, 5-מקטל, 6-מקטל, 7-מקטל, 8-מותקטל

7	*21	7	17	7	13	5	9	7	*5	1	1
5	*22	6	18	6	14	1	10	8	6	2	2
6	23	1	19	8	15	2	11	1	7	4	3
4	24	4	20	3	16	4	12	6	8	4	4

תרגיל 4 - צ'א' 471

משמעות	משקל	שורש	
מום (בעלת) מום	קטל	אלי"מ	10
הקטנה	קטליל	שב"ר	11
בעל מום	קטל	גב"נ	12
כלים	מקטלת	לכ"ד	13
מקום	מקטל	חסי"נ	14
הקטנה	קטלטל	צה"ב	15
מקום	מקטלה	דר"ש	16
אוסף	קטלת	צנ"ר	17
הקטנה	קטלטל	זק"נ	18

משמעות	משקל	שורש	
מצב	קטלון	זכ"ר	1
מחלות	קטלת	חז"ר	2
מקום	מקטל	שכ"נ	3
בעל מקצוע	קטל	טב"ח	4
כלים	מקטלה	בח"נ	5
כלים	מקטלת	שק"ל	6
מצבים	קטלון	פת"ר	7
כלים	מקטל	טעי"נ	8
כלים	מקטלת	בר"ש	9

תרגיל 5 - צ'א' 471

משמעות	משקל	שורש	
ש"פ התפעל	התקטלות	פצ"ל	9
בעל מקצוע	מקטיל	דב"ר	10
ש"פ פיעל	קטול	שכ"נ	11
מחלה	קטלת	דב"ר	12
כלים	מקטלת	חצ"ל	13
מקום	מקטלה	פק"ד	14
ש"פ התפעל	התקטלות	רג"ז	15
כלים	מקטלה	גר"פ	16

משמעות	משקל	שורש	
ש"פ פיעל	קטלה	בק"ר	1
בעל מום	קטל	אט"ר	2
בעל מקצוע/בעל עיסוק	מתקטל	אב"ק	3
בעל מקצוע	קטלון	עס"ק	4
כלים	מקטל	שג"ר	5
ש"פ הפעיל	הקטלה	פת"ע	6
בעלת) מקצוע אוסף	קטל קטלת	טי"ס	7*
בעל תכונה	קטלון	אכ"ל	8

* את המילה טי"ס אפשר לנתח הן כמשקל קטל + שורש ט-י-ס + סיומת סת לנקבה (המשמעות - בעלת מקצוע) או כמשקל קטלת + שורש ט-י-ס לציון אוסף (של מטוסים)

תרגיל 6 - צ'א' 471

1. א. קטלת
  - ב. (1) כספת-קטלת כלים, (2) צנרת - קטלת קבוצות ואוספים.
  - ג. (1) קבוצות ואוספים, (2) מחלות
- את המילה טי"ס אפשר לנתח גם כמשקל קטל + שורש ט-י-ס + סיומת סת לנקבה (המשמעות - בעלת מקצוע)
2. קטלון - מצבים
  3. הן דומות במשקל (קטל) ובמשמעות המשקל (בעל מום). הן שונות במין - גיבן - זכר (קטל), עיוורת קטלת (נקבה).

4. א. מטחנה - מקטלה
 ב. כלים
5. (1) מקטלה - מקום - מספרה, מסעדה
 מקטלה - כלים - מגרפה, מזמרה
 מקטלת / מקטלת - כלים - מברשת, מחברת
 (2) קטל - בעל מקצוע - סייד, צייר, נגר
 מקטל - כלים - מחשב, מלחם
 מקטל / מקטל - מקום - מקלט, מחסן
 (3) קטל - כלים - קטר, וסת
 מקטל - כלים - מסרק, מברג
 מקטל / מקטל - מקום - מקדש, מרכז, מרחב
6. א. הקטנה
 ב. שבריר - קטליל (השתיים האחרות משקל קטליל)
7. א. קטלון - פתרון, דמיון, יתרון קטלון - ביטחון, שיגעון, כישרון
 ב. מצבים
8. א. בעל מקצוע
 ב. חבלן = קטלן - משקל דגוש גזרן = קטלן משקל לא דגוש

תרגיל 7 - צ' 472

- א. (1) מחיצה המוצבת בין חללים בתוך בניין, (2) תכשיר לצביעת הריסים ולעיבוים (מסקרה), (3) אינטרנט
 רק המילה "מבדלת" מופיעה במילון, ואילו השתיים האחרות עדיין אינן מופיעות במילונים המודפסים השונים. המילים
 מופיעות במילון "רב מילים" הממוחשב.
 ב. מקטלת / מקטלת
 ג. כלים

תרגיל 8 - צ' 472

- ב. מקטלה (מציין מקום): מטבעה, מגנזה, מנבטה
 ג. I. מקראה - ספר המכיל טקסטים, מקדמה - תשלום לפני המועד
 II. לא. המטרה להראות שלא כל המילים שבעברית נכנסות "למגרות" המשקלים.

תרגיל 9 – צמ' 473 – החומה – אופצ אנק בירוואל

1. א. בעל תפקיד / עיסוק: מדריכים, מבקרים
 שם תואר: מדהימה, מרהיב, מרתקים, מוסמכים, מזמר, מוקדם.
 ב. הבניינים העיקריים: הפעיל והופעל. יוצא דופן: מְזַמֵּר - בניין פיעל.
 ג. יחס של פעיל וסביל.
 ד. חוגגת - קל, מזמינה - הפעיל, משולב - פועל
2. א. תחבורה, נסיעה
 ב. נסעו - פועל - נס"ע בניין קל.
 ג. מחלף - חל"פ מְקַטֵּל/מְקַטֵּל, כביש - כב"ש קְטִיל, דרך - דר"כ קְטֵל, נתיב - נת"ב קְטִיל, צומת - צמ"ת קְטֵל, רכבת - רכ"ב קְטֵל, גשר - גש"ר קְטֵל, קטר - קט"ר - קְטֵל, נסיעה - נס"ע קְטִילָה, רכב - רכ"ב קְטֵל.
 ד. דרך - גשר - רכב
3. א. בלעדיהם... לא אצא...
 ב. I. ניפגש אצלנו/אצלכם/אצלם
 II. נהנים מן ההסברים

המשקלים בגזרות השונות

גזרת המרובעים

תרגיל 1 – צמ' 474

- 1- קטול-ש"פ פיעל, 2- קְטֵלָה-ש"פ פיעל, 3- הִתְקַטְלוּת-ש"פ התפעל, 4- קְטֵלָן-בעל מקצוע/תכונה, 5- מְקַטֵּל-בעל מקצוע/תכונה, 6- מְקַטֵּל-בעל מקצוע/תכונה, 7- מְתַקְטֵל-בעל מקצוע/תכונה, 8- מְקַטֵּל-כלים (*המספרים שלידם כוכבית - המילה בתרגיל היא שם תואר)

4	19	5	13	1	7	1	1
*6	20	3	14	5	8	2	2
1	21	5	15	5	9	3	3
5	22	1	16	3	10	5	4
		8	17	*6	11	5	5
		1	18	1	12	7	6

1. א. כולם שמות פעולה   ב. כפרה – שלמים   ג. בניין פיעל
2. א. שלמים / שלושה עיצורי שורש : מיון, מיגון, מיזוג
 מרובעים / ארבעה עיצורי שורש : מרכז, מספור, מחזור, מגנוט
 ב. כולם שמות פעולה (של בניין פיעל)
3. א. מפרנס – בעל מקצוע   כל השאר – שמות פעולה
 ב. I. לתשאל – תשא"ל פיעל, התעדכנו – עדכ"נ התפעל, תשאלנה – שא"ל קל, מעוצבנים – עצב"נ פועל, מעצבים – עצ"ב פיעל
 II. שלמים – תשאלנה, מעצבים – מרובעים – לתשאל, התעדכנו, מעוצבנים
4. א. כולם בעלי מקצוע בגזרת המרובעים.
5. א. כולם בגזרת המרובעים.
 ב. הצטמצמות- שניהם שמות פעולה.
- ג. I. מסגר, מהנדס, מדביר – בעל מקצוע
 II. אדיר – בעל תכונה, השאר בעל מקצוע
6. א. בעל מקצוע- מראיון, מאבטח, כלים – מאוורר, מערבל, בעל תכונה – גנדרן, בזבזן
7. א. המרובעים
 ב. שם פעולה של התפעל – התארגנות, הידלדלות.
 שם פעולה של פיעל – עדכון, תשאל, שכנוע

גזרות חפ"נ / חפ"צ

תרכ"ף 1 – צ'א' 477

- 1- הקטלה-ש"פ הפעיל, 2- אקטלה-ש"פ הפעיל, 3- הקטל-ש"פ הפעיל, 4- מקטיל-בעל תפקיד/תכונה,
 5- מקטל/מקטל/מקטל-מקום, 6- מקטלת/מקטלת-כלים, 7- מקטול-כלים, 8- מקטל-כלים, 9- מקטלה-כלים,
 10- מקטלה/מקטלה-ש"ע מופשט, 11- מקטלת-ללא משמעות מיוחדת, 12- מקטל-ללא משמעות מיוחדת
 13- מקטלה - ללא משמעות מיוחדת,

(הערה: יש להבחין בין מקטלה - 9 לבין מקטלה - 13)

המספר ליד השורש מציין אחת מן המשמעויות לעיל.

1	נב"ט 3	6	נגיב 8	11	נפ"ל 5	16	נפ"ל 1	21	נסי"כ 9
2	יצ"ג 1	7	יצ"ב 9	12	יצ"ת 8	17	נגי"פ 13	22	נגי"ע 1
3	יז"ע 1	8	נסי"ר 7	13	נסי"ק 7	18	יצ"ת 1	23	נשי"ג 3
4	נטי"פ 4	9	נגי"ב 6	14	נגי"ד 2	19	יצ"ק 6	24	נסי"ע 1
5	יצ"ב 1	10	נצ"ל 4	15	נכ"ר 12	20	נטי"ע 5		

תרכ"ף 2 – צ'א' 477

- מצת - יצ"ת - מקטל, מסרק - סר"ק - מקטל
  - מגש - נגי"ש - מקטל, מסכה - נסי"כ - מקטלה, מסוק - נסי"ק - מקטול (גזרת חפ"נ) כלים
  - מסכה - חפ"נ, מצלמה - שלמים
- בצקת
- כולם שמות פעולה (הצגה, הבעה - הפעיל, תקנה - פיעל)
  - תקנה - שלמים, משקל קטלה, השאר - מגזרת החסרים, משקל הקטלה
- (4) התארגנות - מרובעים, מחלף - שלמים
  - מילה אחת היא שם פעולה, ומילה שנייה מציינת מקום.
- דלקת - מחלות
  - I. כלים
II. מסמר - גזרת השלמים, השאר - גזרת החסרים.
- כולן מציינות בעל מקצוע.
  - מתאגרף - מתקטל, צבע - קטל, חבלן - קטלן
- כלבת- קטלת מחלות, רברבן - קטלן בעל תכונה, מזרקה - מקטלה - מקום, מקוש - מקטול - כלים

תרכ"ף 3 (צ"מ' 478)

המילה היוצאת דופן	השורש של המילה	השורש של השאר
1. יטיילו	טי"ל	נטי"ל
2. מתקצבת	תקצ"ב	קצ"ב
3. שרשרת	שרש"ר	נש"ר
4. מוכרת	מכ"ר	נכ"ר
5. נזדקק	זק"ק	נז"ק
6. אבחן	אבח"נ	בח"נ*
7. למספר	מספ"ר	ספ"ר
8. מבעבעים	בעבי"ע	נבי"ע

* אבחנה – שורש בח"נ משקל אֶקְטָלָה.

גזרת נפ"יו

תרכ"ף 1 – צ"מ' 479

שורש	משקל	משמעות	שורש	משקל	משמעות
1	י-ק-ש	מקטל	כלים	מקטל	ש"פ קל
2	י-ש-ר	מקטול	מקום	הקטלה	ש"פ הפעיל
3	י-ר-ד	מקטל	מקום	מקטל	מקום
4	י-ב-ל	תקטלה	ש"ע מופשט	מקטלה	כלי
5	י-ד-ע	קטלה	ש"פ קל	מקטלה	מקום
6	י-ד-ע	מקטל	ללא משמעות מיוחדת	מקטל	מכשיר
7	י-ש-ן	נקטל	בעל תכונה	מקטלות*	ש"פ הופעל
8	י-ש-ב	מקטלה	מקום	מקטל	ללא משמעות מיוחדת
9	י-ב-ל	הקטלה	ש"פ הפעיל	מקטיל	בעל תפקיד
10	י-ד-ע	תקטלה	ש"ע מופשט	מקטל	ללא משמעות מיוחדת

* יש הרואים בצורה זו דרך תצורה של בסיס + צורן סופי

תרכ"ף 2 – צ"מ' 480

1. ד. מוכרת
2. ב. תושב
3. א. מוכס (בעל מקצוע/תפקיד)
- ב. כלים / מכשירים

ג. שלמים : מסמר, מוכס, מחשב, מצנע   נפ"יו : מוקד, מוקש   חפ"צ : מצת

4. ג. תּוֹפְרֵת
5. ג. מוֹלְדֵת
6. א. נפ"יו
- ב. מְקַטְלָה : מועצה, מושבה   תּוֹקְטָלָה : תורשה, תובלה, תולדה
הְקַטְלָה : הולדה   מְקַטְלָת : מורשת, מולדת
7. א. מעידה, שורש מ-ע-ד
ב. י-ד-ע (מְדַע - י-ד-ע, על דרך חפ"נ)
8. ג. מְתָר - חפ"נ, שאר המילים - גזרת נפ"יו
9. א. (1) זמן (2) נופל (3) חג
ב. (1) שָׁם (2) פועל (3) שָׁם (4) פועל
ג. (1) יע"ד + מְקַטְל, (2) מע"ד קל
- ד. I. שוגה בדיבור, משמיע בשוגג דבר שלא התכוון להשמיע.
II. נכשל בלשונו, פליטת פה

תּוֹרַיִם 3 - ע"מ 481

חלק א

1. א. התיישבו, התיישבות, מתיישבים, מתיישב, יישוב, מושבה
- ב. I. על דרך השלמים: הַתְּיַשְׁבוּת, הַתְּיַשְׁבוּ, מְתַיַשְׁבִּים, יָשׁוּב
II. על דרך נחי פ"יו: מוֹשְׁבָה, תוֹשְׁבִים
- ג. במילים בקבוצה II ה"י" השורשית מיוצגת על ידי "יו" (שהיא פה"פ המקורית, ומכאן שם הגזרה נחי פ"יו).
"יו" זו נחה והתחילית שלפניה מנוקדת בחולם מלא.
2. **פועל** - הַתְּיַשְׁבוּ
א+ב. **שם** - הַתְּיַשְׁבוּת - הַתְּקַטְלוּת-ש"פ התפעל, מְתַיַשְׁבִּים (מְתַיַשֵׁב)-מְתַקְטָל - בעל עיסוק או תפקיד, יָשׁוּב - קטול - ש"פ פיעל, מוֹשְׁבָה - מְקַטְלָה - מקום
3. דוגמאות:
- ישב בין המשפּתִים** - התבטל, נמנע מלעשות דבר.
יושב הכרובים - כינוי לאלוהים.
כרת את הענף שעליו הוא יושב - הכשיל את עצמו.
ישב על המדוכה - התלבט בעניין כלשהו.
ישב בדין - כיהן כשופט.
ישב על הגדר - נקט עמדה ניטרלית.

חלק ב

1. יזמים, מיזם, יזמה
2. יזמים, יזמה - על דרך השלמים, מיזם - על דרך גזרת נחי פ"יו (נפ"יו)
3. המילה "מתחם". (שטח קרקע בעל גבולות ברורים שיועד למטרה מסוימת)

חלק א	השם היוצא דופן	השורש של השם	השורש של השאר
1. בלימה	ב-ל-מ	ב-ל-מ	י-ב-ל
2. הורדה	י-ר-ד	י-ר-ד	מ-ר-ד
3. מתלמדת	ל-מ-ד	ל-מ-ד	י-ל-ד
4. הולכה	י-ה-ל-כ	י-ה-ל-כ	מ-ל-כ
5. ספינה	ס-פ-נ	ס-פ-נ	י-ס-פ
6. השבתה	ש-ב-ת	ש-ב-ת	י-ש-ב

חלק ב	המילה היוצאת דופן	השורש של המילה	השורש של השאר
1. מולכת	מ-ל-כ	מ-ל-כ	י-ה-ל-כ
2. נשיבה	נ-ש-ב	נ-ש-ב	י-ש-ב
3. מתמקד	מ-ק-ד	מ-ק-ד	י-ק-ד
4. מורד	מ-ר-ד	מ-ר-ד	י-ר-ד
5. תישוב	נ-ש-ב	נ-ש-ב	י-ש-ב
6. ימעד	מ-ע-ד	מ-ע-ד	י-ע-ד
7. משווע	ש-ו-ע	ש-ו-ע	י-ש-ע
8. תבלמו	ב-ל-מ	ב-ל-מ	י-ב-ל

גזרת נל"י/ה

שורש	משקל	משמעות	שורש	משקל	משמעות
1 חז"י/ה	קטלון	מצבים	11 פנ"י	תקטית	ש"ע מופשט
2 שלי"י	אקטלה	ש"פ הפעיל	12 רצ"י	הקטלה	ש"פ הפעיל
3 עלי"י	התקטלות	ש"פ התפעל	13 גנ"י	קטל	ש"ע מופשט
4 בל"י	קטול	ש"פ פיעל	14 רצ"י	קטול	בעל תכונה
5 קל"י	מקטל	מכשיר	15 זכ"י	קטות	ש"ע מופשט
6 צו"י	קטלה	ש"פ פיעל	16 אפ"י	קוטל	בעל תפקיד / בעל מקצוע
7 צפ"י	מקטל	מקום	17 דמ"י	קטלון	ש"ע מופשט
8 חז"י	קטל	בעל מקצוע	18 דמ"י	התקטלות	ש"פ התפעל
9 קו"י	תקטלה	ש"ע מופשט	19 טו"י	מקטלה	מקום
10 שני"י	קטל	מכשיר	20 בני"י	קטילה	ש"פ קל
			21 שג"י	קטילה	ש"פ קל

1. ב. מרְבִּית
2. א. נל"י/ה, ב. חזאי - זכאי טעייה - זכיה
3. א. שלמים: עיקרון, פתרון נל"י/ה: פדיון, פדות, חיזיון, שטות, דמיון, דמות
ב. פדיון - פדות דמיון - דמות
ג. פדות - שטות - דמות דמיון - פתרון - פדיון
4. א. משטח, מבנה, מקווה, מטוואה
ב. מקְטָל: משטח, מבנה, מקווה מקְטָלָה: משוואה, מזרקה, מטוואה
קְטָלָה: משחה, רקמה
5. א. תְּדַמִּית - משקל תְּקַטִּית, כל השאר תְּקַטִּיל
6. א. כלים / מכשירים: מתלה, מצת, מבער, ממחה
בעל מקצוע / תפקיד: מומחה, מְלַנֵּה, מנחה, מרצה, מעסה, מְלַנֵּה
ב. נל"י/ה
ג. מצת - גזרת חפ"צ, מבער - שלמים
ד. מְרַצָּה (בעל מקצוע, כל השאר - מקומות)
8. א. פְרוּת שורש כ-ר-ת משקל קטול בינוי פעול (ה"ת" שורשית), השאר משקל קטות. (נל"י/ה - ה"ת" שייכת למשקל)
א. כולן שמות פעולה.
9. ב. ש"פ של התפעל: הידמות, התלכדות, התגלות, היתממות ש"פ של נפעל: הישנות, הישרדות
ג. שלמים: התלכדות, הישרדות, היתממות, נל"י/ה: הידמות, התגלות, הישנות
ד. חִזוֹן = שורש ח-ז-נ (גזרת השלמים), השאר - חז"י/ה (נל"י/ה).

גזרת נל"א

תרגיל 1 - צמ' 488

שורש	משקל	משמעות	שורש	משקל	משמעות
1. קפ"א	קְטָלוֹן	מצבים	11. חט"א	קטול	ש"פ פיעל
2. גל"י	קְטַל	מכשיר	12. כל"א	קְטַל	בעל מקצוע
3. רש"י	הקְטָלָה	ש"פ הפעיל	13. מצ"א	הקְטָלָה	ש"פ הפעיל
4. מל"א	קטול	ש"פ פיעל	14. שת"י/ה	קְטָלוֹן	בעל תכונה
5. גנ"י/ה	קְטַל	ש"ע מופשט	15. רפ"י/ה	הקְטָלָה	ש"פ הפעיל
6. רפ"א	מְקַטְלָה	מקום	16. נש"א	קטול	בעל מעמד
7. זכ"י/ה	קטות	ש"ע מופשט	17. רע"י/ה	מְקַטְל	מקום/ ש"פ קל
8. בד"י/ה	קְטַל	בעל תכונה	18. בני"י/ה	קְטִילָה	ש"פ קל
9. מל"א	קְטַל	ש"ע מופשט	19. דכ"א	קטול	ש"פ פיעל
10. קר"א	קְטָלוֹן	בעל מקצוע	20. קני"א	קְטַל	בעל תכונה

1. א. פְּלֵאִי (נל"א, כל השאר נל"י/ה) ב. שְׁנָאִי (כלי), כל השאר בעל מקצוע / תכונה.
2. ג. הַמְרָאָה
3. א. נָשׁוּי – רְאוּי
4. ג. תְּסָפִית - תְּקָטִיל, כל השאר תְּקָטִית
5. ג. קֶרֶן – תְּקָרִית
6. ד. בְּטוּי
7. א. גְּלָאִי – מְכַשִּׁירִים ב. בעלי מקצוע / תפקיד / תכונה
- ג. נְל"י/ה : בְּנָאִי, גְּלָאִי, בְּדָאִי, גְּבָאִי נְל"א : קְנָאִי, כְּלָאִי
8. ג. הַחְטָאָה
9. א. הוֹרְדָה, הַמְצָאָה, מְצִיאָה, הַלּוּוּאָה, קְלִיָּה
- ב. מְקַלָּה, מוֹקֵשׁ, שְׁנָאִי, קֶטֶר
- ג. נְפ"י/ו : הוֹרְדָה, מוֹקֵשׁ נְל"י/ה : מְקַלָּה, שְׁנָאִי, הַלּוּוּאָה, קְלִיָּה **שלמים** : קֶטֶר
- נְל"א : הַמְצָאָה, מְצִיאָה
- ד. מְקַלָּה – קְלִיָּה, הַמְצָאָה – מְצִיאָה

תרגיל 3 - צמ' 489

1. א. מְמַרְיץ, מְחַטָּא, מְחֹזֵק
- ב. כּוֹלֵן שׁוֹרֵשׁ + מְשַׁקֵּל (צורת בינוני)
- ג. הם מדגישים את ריבוי תכונותיו של שרף אלת המסטיק ונותנים תוספת מידע. הם גם בעלי נימה חיובית ובאים לשבח את השרף.
2. א. חִיזוּק, שְׁטִיפָה, רִיפּוּי, טִיפּוּל
- ב. רִיפּוּי ר-פ-א, הִיתֵר - גִּזְרַת הַשְּׁלָמִים
- ג. שמות פעולה מציינים את הפעולה, וכאן הכותב רוצה להדגיש את השימושים (הפעולות) הרבים של שרף אלת המסטיק שאפשר לנצלם לטובת בני האדם.

שורשים מורכבים

תרגיל 4 - צמ' 490

שורש	משקל	משמעות	שורש	משקל	משמעות
1 י-צ-א	מְקָטֵל	מקום	6 א-פ-י/ה	קְטִילָה	ש"פ קל
2 י-ד-י/ה	הַקְטִילָה	ש"פ הפעיל	7 י-ר-י/ה	הַקְטִילָה	ש"פ הפעיל
3 נ-ט-י/ה	הַקְטִילָה	ש"פ הפעיל	8 י-ד-י/ה	הַקְטִילָה	ש"פ הפעיל
4 נ-כ-י/ה	קְטוּל	ש"פ פיעל	9 י-ר-י/ה	תְּקָטִילָה	ללא משמעות מיוחדת
5 נ-כ-י/ה	הַקְטִילָה	ש"פ הפעיל	10 י-נ-י/ה	הַקְטִילָה	ש"פ הפעיל

חלק א

1. א. מודעה
 ב. ש"פ של הפעיל
 ג. מורכבים : הונאה, הוצאה, הוראה, הודיה, הודאה נפ"י/ו : מודעה, הודעה
 ד. מודעה – הודעה הודיה – הודאה
2. א. שמות פעולה
 ב. נטייה
 ג. מורכבים (חפ"נ + נל"י/ה או נפ"י/ו + נל"י/ה)
 ד. הטיה – נטייה
3. ב. תוצאה
4. ד. מוכא
5. ב. מוצא = מקטל - מקום

חלק ב

המילה היוצאת דופן	השורש של המילה	השורש של השאר
1. משלים (1)	שלי"מ	שלי"ה
2. הוראה	יר"י/ה	רא"י/ה
3. הרפיה	רפי"ה	רפי"א
4. הקשיתו	קש"ת	קש"י/ה
5. מציאה	מצ"א	יצ"א

שמות בעלי עיצורים גרוניים

שורש	משקל	משמעות	שורש	משקל	משמעות
1 פ-א-ר	התקטלות	ש"פ התפעל	11 ע-ר-כ	מקטלת	כלים/מכשירים
2 י-צ-ע	הקטל	ש"פ הפעיל	12 ר-ח-ק	מקטל	מקום
3 צ-נ-ח	מקטל	כלים/מכשירים	13 ח-ס-נ	מקטל	מקום
4 ב-ה-ל	קטלה	על דרך ש"פ פיעל	14 ח-ל-ק	מקטלה	מקום
5 פ-ר-ש	קטל	בעל מקצוע	15 פ-ר-ק	קטול	ש"פ פיעל
6 ע-ב-ר	הקטלה	ש"פ הפעיל	16 ר-א-י/ה	קטלון	מצבים
7 ח-ר-ש	קטל	בעל מום	17 פ-ק-ח	מקטל	בעל מקצוע
8 צ-ר-ע	קטלת	מחלות	18 ג-ר-י/ה	קטול	ש"פ פיעל
9 ח-מ-ד	נקטל	בעל תכונה (נפעל)	19 ק-ד-ח	קטלת	מחלות
10 ע-ר-כ	מקטול	כלים	20 א-ר-ע	קטול	ש"פ פיעל

תרגיל 2 - צמ' 492

1. א. קטלון: פריון, רעיון, פתרון   קטלון: ריאיון, תיאבון, ביזיון, גירעון, היריון
 ב. מצבים
  2. א. נל"ה
- ב. 1. שורשי ל"ה: מבנה, מרצה, מתלה   2. שורשי ל"ה בעלי עיצור גרוני: מחנה, מעלה, מעבה, מעשה
 ג. מחנה, מבנה, מעלה, מעבה

גזרת נע"ו/י

תרגיל 1 - צמ' 494

שורש	משקל	משמעות	שורש	משקל	משמעות
1 ע-ו-ר	התקטלות	ש"פ התפעל	11 נ-ו-ע	מקטל	כלים
2 ל-ו-נ	מקטלה	מקום	12 ב-ו-א	מקטל	מקום
3 ל-ו-נ	מקטל	מקום	13 כ-ו-ל	מקטלה	כלים
4 פ-ו-צ	הקטלה	ש"פ הפעיל	14 ד-ו-נ	מקטלה	מקום
5 ש-ו-ט	מקטל	כלים	15 פ-ו-ק	מקטיל	בעל מקצוע
6 ר-ו-ב	מקטלה	ש"ע מופשט	16 ש-ו-ר	מקטל	בעל מקצוע
7 נ-ו-פ	מקטלה	כלים	17 צ-ו-פ	הקטלה	ש"פ הפעיל
8 מ-ו-ט	התקטלות	ש"פ התפעל	18 נ-ו-פ	מקטל	כלים
9 ב-ו-נ	תקטלה	ש"ע מופשט	19 ש-ו-מ	מקטלה	ש"ע מופשט
10 ק-ו-מ	הקטלה	ש"פ הפעיל	20 א-ו-ר	מקטלה	מקום

תרגיל 2 - צמ' 495

1. א. התכונות   ב. מחוג   2. ג. מכון   3. א. מלונה   4. ד. מעון   5. א. התכונות
  6. ג. בניה   7. א. מוצא   8. ג. מטוס
  9. ד. מריבה   10. ד. תפורה (שלמים)
11. א. I. פועל ושם עצם - תחליף, נביא, מעידה, משקיף, פועל ושם תואר - ישיר
 II. תחליף - פועל: ח-ל-פ, בניין הפעיל, עתיד, נוכח / נסתרת.
 שם עצם: ח-ל-פ, משקל תקטיל.
 נביא - פועל: ב-ו-א, הפעיל, עתיד, מדברים. שם עצם: נ-ב-א, משקל קטיל.
 מעידה - פועל: ע-ו-ד, הפעיל, הווה, יחידה. שם עצם: מ-ע-ד, משקל קטילה.
 ישיר - פועל: ש-ו-ר, קל, עתיד, נסתר. שם תואר: י-ש-ר, משקל קטיל.
 משקיף - פועל: ש-ק-פ, בניין הפעיל, הווה, יחיד. שם עצם: ש-ק-פ, משקל מקטיל.
 ב. דוגמה: אתה/היא תחליף אותו בתפקידו. (פועל) זהו תחליף זול וטוב למוצר היוקרתי. (שם)

חלק א

1. הלן קלר הייתה סופרת ופעילה חברתית אמריקאית, שנודעה בזכות התמודדותה במגבלותיה בהיותה חירשת, אילמת ועיוורת. משום שהייתה מוגבלת, היכולת לבצע משימה, ולו הקטנה ביותר, נחשבה מבחינתה למשימה חשובה ואצילית. עם זאת למרות מגבלותיה היא הגיעה להישגים רבים בתחומים שבהם פעלה.
2. א. ש-י-מ, מְקַטְלָה
 ב. (1) מְדִינָה (2) ד-י-נ
 ג. ש-י-מ: שם, לשים, תשומת-לב, שם עינו בכוס (השתכר), שם נפשו בכפו (הסתכן).
 ד-י-נ: דן, דיון, הַדְּיָנוּת, דין ודברים, הלנת דין (דחיית פסק הדין), יקוב הדין את ההר (יש לפעול על פי החוק ללא רחמים).
3. I. מ"ם שורשית - מחילה, מעילה, מסירה II. מ"ם מוספית - מלונה, מדינה

חלק ב

2. א. לרפא, רפואה, תרופה ב. ר-פ-א ג. תרופה
3. לרפא - שם פועל, רפואה, תרופה - שם עצם
4. מרפא, ריפוי, רפואי, רופא
5. הקשר הוא שבתהליך ה"רפאות" מנסים "לרפא" את דבר האמנות, ולהחזיר אותו למצב תקין/ בריא (מצבו המקורי), כשם שהרפואה מנסה להחזיר את האדם החולה למצב בריא (ככל האפשר).

גזרת ע"ע

שורש	משקל	משמעות	שורש	משקל	משמעות
ג-נ-נ	מְקַטְלָה	ש"פ הפעיל	ג-נ-נ	מְקַטְלָה	כלים/מכשירים
א-ט-ט	מְקַטְלָה	ש"פ הפעיל	ק-ר-ר	מְקַטְלָה	כלים/מכשירים
פ-צ-צ	התְקַטְלוּת	ש"פ התפעל	ג-ר-ר	מְקַטְלָה	כלים/מכשירים
מ-ד-ד	מְקַטְלָה	ש"ע מופשט	ח-ל-ל	מְקַטְלָה	מקום
ז-מ-מ	מְקַטְלָה	ש"ע מופשט	ח-מ-מ	מְקַטְלָה	כלים/מכשירים
צ-ל-ל	מְקַטְלָה	כלים/מכשירים	ה-ל-ל	תְקַטְלָה	ש"ע מופשט
פ-ל-ל	תְקַטְלָה	ש"ע מופשט	ג-נ-נ	מְקַטְלָה	בעל תפקיד
ס-כ-כ	מְקַטְלָה	כלים/מכשירים	ח-צ-צ	מְקַטְלָה	כלים/מכשירים

תרגיל 2 - צ' 498

1. ג. מְזָמָה = שייע מופשט, השאר כלים.
2. ב. מְגַן = בעל תפקיד, השאר כלים.
3. ג. מְחִילָה = מחייל, השאר חל"ל.
4. ד. תְּפִלָּה
5. ד. הַתְּגוּנָנוּת = עייע, השאר עי"וי
6. ג. מְסַלָּה = מְקַטְלָה, השאר קְטִילָה
7. א. הַכְנָה = עי"וי, השאר עייע

תרגיל 3 (צ' 499)

1. דמות - ד-מ-י/ה קטות, מגן - ג-נ-נ מקטל, נבואה - נ-ב-א קטולה, בינה - ב-י-נ קטילה, תרבות - ר-ב-י/ה תקטות, תנועה - נ-ו-ע, תקטלה/תקטלה, מנורה - נ-ו-ר מקטלה (מכשיר), מקדש - ק-ד-ש מקטל
2. דמות - דמיון, הדמיה מגן - הגנה, גינון נבואה - נביא, התנבאות בינה - הבנה, תבונה, התבוננות, נבון (שם תואר) תרבות - רבייה, תרבות תנועה - מנוע, הנעה, התנועות מנורה - נורה, נור (אש) מקדש - הקדשה, קודש, קדושה, קידוש, מקודש
3. א. מנוע, הניע, הנעה
ב. מניעה 1. שם – אין מניעה לעשות זאת. 2. הרוח מניעה את ענפי העץ.
4. (1) הלם תרבות: מצב נפשי של אדם הנמצא בקרב תרבות זרה השונה מתרבותו. ההלם מתבטא בחרדה, בחוסר שליטה ועוד.
(2) תרבות הדיבור: רמת העידון והשליטה הלשונית המאפיינים את סגנון הדיבור של אדם או של חברה מסוימת.
(3) תרבות הפנאי: מכלול הפעילויות ודפוסי הבילוי שהיחיד או החברה מעצבים באמצעות שעות הפנאי ומנצלים אותם להתרגעות גופנית ורוחנית.

הניב ומשמעותו (צ' 499)

- מצווה, מחשבה - צו"י/ה חש"ב - מְקַטְלָה/מְקַטְלָה,
 תהילה, תחילה - הל"ל, חל"ל - תְּקַטְלָה/תְּקַטְלָה,
 חזון, רצון - חז"י/ה, רצ"י/ה - קטון,
 מועד - יע"ד - מְקַטְלָה,
 אגדה - נג"ד - אֶקְטָלָה
 שני זוגות של מילים שוות משקל ושוות גזרה: (1) תהילה - תחילה (עייע), (2) רצון - חזון (נלי"ה)

תרגיל 4 - צמ' 500

חלק א

השם היוצא דופן	השורש של השם	השורש של השאר
1. הצלה	נ-צ-ל	צ-ל-ל
2. מחיצה	מ-ח-צ	ח-צ-צ
3. יצירה	י-צ-ר	צ-ר-ר
4. זך	ז-כ-כ	ז-כ-י/ה
5. צלילה	צ-ל-ל	נ-צ-ל
6. הסבר	ס-ב-ר	ס-ב-ב
7. מצילה	צ-ל-ל	נ-צ-ל
8. התגרות	ג-ר-י/ה	ג-ר-ר

חלק ב

המילה היוצאת דופן	השורש של המילה	השורש של השאר
1. העיזה	ע-ו-ז	ע-ז-ז
2. צפיפות	צ-פ-פ	צ-ו-פ
3. גלילה	ג-ל-ל	ג-ל-י/ה
4. נגינה	נ-ג-נ	ג-נ-נ
5. יללו	י-ל-ל	ה-ל-ל
6. דמות	ד-מ-י/ה	ד-מ-מ
7. נשמה	נ-ש-מ	ש-מ-מ
8. מגלה	ג-ל-י/ה	ג-ל-ל
9. חלו	ח-ל-י/ה // ח-ו-ל	ח-ל-ל
10. נמס	מ-ס-ס	נ-ו-ס
11. כפייה	כ-פ-י/ה	כ-פ-פ
12. הפריה	פ-ר-י/ה	פ-ר-ר

תרגיל 5 - צמ' 500

1. (1) תכנה – שורשית (תכ"נ)
(2) תהילה – חלק מהמשקל (הל"ל)
(3) תבול – שורשית (תב"ל)
(4) תובנות – חלק מהמשקל (בי"נ)
(5) תפילה - - חלק מהמשקל (פל"ל)
(6) תדרוך – שורשית (תדר"כ)
2. (1) מְהִילָה – שורשית (מה"ל)
(2) מְחַלָּה - חלק מהמשקל (חל"ל)
(3) מְסַךְ - חלק מהמשקל (סכ"כ)
(4) מְסַכָּה - חלק מהמשקל (סכ"כ)
(5) מְחִילָה - שורשית (מח"ל)
(6) מְתוֹן – שורשית (מת"נ)

שורשים תנייניים

תרגיל 1 - צא' 502

1. ג. תיעוד
2. ב. אבחון
3. ד. השם מקוד נוצר מהשורש י-ק-ד.
4. ג. השורש של המילה התנעה הוא נ-ו-ע.
5. ג. המילה תעוּש והמילה תַעֲשֶׂיה נוצרו מאותו שורש.
6. (1) מְמַקְמַת (2) מְמַחֲלֶפֶת (3) הִתְרַמָּה (4) (5) לְדַמֵּן
- (6) מְמַחְזְרִים (8) תִּדְרֹךְ (9) מְתַקְשֶׁרֶת (11) מְחַזֵּר (12) מְכַשֵּׁר
- (13) מְאַבְטַחַת (7)

תרגיל 2 - צא' 503

1. מ"ם שורשית – מעילה, מחזור, מורדת
- מ"ם תחילית – מתנה, מראה, מנוסה, מודעה
2. א. תי"ו שורשית – תסכול, תפקוד
- תי"ו תחילית – תועלת, תרומה, תוצאה
- ב. מחזור, תסכול, תפקוד

גזירה קווית

תרגיל 1 - צא' 506

- 1- מקום, 2- פריטי מוזן (קטנים), 3- אוסף, 4- פריטי לבוש, 5- אביזרים / כלים

4	5	3	4	1	3	5	2	1	1
5	10	2	9	3	8	5	7	1/3	6
4	15	1	14	3	13	2	12	1	11

תרגיל 2 - צא' 506

- 1- כתבי עת, 2- הקטנה, 3- אוסף, 4- תור וסדר, 5- כלים

2	5	4	4	3	3	2	2	1	1
4	10	1	9	3	8	3	7	5	6
5	15	2	14	2	13	1	12	5	11
4	20	2/5	19	1	18	2	17	1	16

תרגיל 3 - צמ' 506

1- פריטי לבוש, 2- כלים/מכשירים, 3 - אופן הפעולה, 4- כלי תחבורה, 5 - הקטנה, 6 - שפות

1	5	4/5	4	4	3	2	2	6	1
5	10	5/2	9	6	8	3	7	5/2	6
3	15	1	14	3	13	4	12	5/2	11

תרגיל 4 - צמ' 506

1- שייע מופשט, 2- מקצוע, 3- תכונה

1	5	3	4	3	3	2	2	1	1
2	10	1	9	2	8	1/3	7	3/1	6
1	15	3	14	1	13	2	12	1	11

תרגיל 5 - צמ' 507

1- סִיָּה - מקום, 2- סוֹן - כתב עת, 3- סִית - הקטנה, 4- סִיָּה - הקטנה, 5- סֶן - בעל מקצוע, 6- סִית - כלי תחבורה,
7- סִית - כלים, 8- סֶר - בעל מקצוע, 9- סִית - פריט לבוש, 10- סִית - שפות, 11- סִאי - בעל מקצוע, 12- סוֹן - הקטנה,
13- סִאי - שם תואר, 14- סוֹת - מקצוע, 15- סוֹת - שייע מופשט, 16- סִיָּה - פריט לבוש, 17- סִיָּה - אוסף,
18- סִיָּה - כלים / אביזרים, 19 - צורנים סופיים ללא משמעות מיוחדת.

15	21	12	17	18	13	5	9	3	5	1/17	1
10	22	9	18	14	14	19	10	6/3	6	19	2
5	23	7/3	19	8	15	6	11	4	7	2	3
18	24	5	20	1	16	19	12	12	8	12	4

תרגיל 6 - צמ' 507

קבוצה (א)

- א. 1. פנימייה – מקום, מלחיה – כלים, עוגייה – פריטי מזון (קטנים), מאפייה – מקום
- ב. 2. כל הסיימות מציינות פריטי לבוש.
3. כל הסיימות מציינות מקומות.

קבוצה (ב)

- א. 1. סובלנות – תכונה, סבלנות – תכונה, שליחות - שייע מופשט
3. טבחות – מקצוע, בזבזנות – תכונה / שייע מופשט
- ב. 2. כל הסיימות מציינות שייע מופשט

קבוצה (ג)

- א. 2. ירחון – כתבי עת, מילון וניבון – אוסף
3. מחירון – אוסף, אֶרְבּוֹן, דְּבּוֹן, סְבִיבּוֹן – הקטנה
- ב. 1. כל הסיימות מציינות הקטנה.

תרגיל 7 - צא' 507

1. בסיס + מוספית מסר + סוץ. המשמעות היא הקטנה = מסר קצר (קטן)
2. המשמעות היא לשלוח מסר קצר.
3. קיימת הלימה כי שתי המילים מציינות הקטנה.
"מסרון" באמצעות הצורן הסופי, והפעל "מסרר" ע"י הכפלת אות השורש האחרונה.
(כמו צחקק, לחשש המופיעים בטקסט, שגם הם מציינים סוג של הקטנה - צחקק: צחק צחוק קל, לחשש: דיבר בלחשה)

תרגיל 8 - צא' 509

א. השמות הבנויים מבסיס + צורן - מודגשים. ב. שורש + משקל - אינם מודגשים.

1	יְהֻלֹּמוֹן	2	בִּדְרוֹן	3	קִשְׁקֶשׁוֹן	4	מְזַרְחוֹן	5	תְּמַלִּילֹן
6	שִׁקְדוֹן	7	צִ'לוֹן	8	מְקַצְעוֹן	9	תְּקַלִּיטוֹן	10	יְבוּאָן
11	עֶקְשׁוֹן	12	הִרְפֵּתְקוֹן	13	פְּסֻנְתְּרוֹן	14	גְּנִדְרוֹן	15	פְּרֻדְסוֹן
16	מִהֶפְכוֹן	17	רְכָלוֹן	18	קִמְצוֹן	19	קוֹן	20	פְּטַפְטוֹן

תרגיל 9 - צא' 509

א. השמות הבנויים מבסיס + צורן - מודגשים. ב. שורש + משקל - אינם מודגשים.

1	יְמַאי	2	קִנְאִי	3	בִּנְאִי	4	חִקְלַאי	5	עֲתוֹנַאי
6	רְמַאי	7	חִזַּאי	8	מְשֻׁכּוֹנַאי	9	גִּבַּאי	10	פְּלַאי
11	יוֹמְנַאי	12	חִשְׂמַלַאי	13	זִכַּאי	14	טְכִנַּאי	15	בִּנְקַאי
16	חִזַּאי	17	מְלוֹנַאי	18	פְּרֻסוֹמַאי	19	כִּבַּאי	20	מְדִינַאי

תרגיל 10 - צא' 510

1. ספרנית = ספר + סן (בעל מקצוע) + סית (צורן נטייה לנקבה)
2. אימונית (טְרַנִּינָג) = אָמוֹן + סית (צורן גזירה - פריט לבוש)
3. ספרית = משקל קָטַל (בעל מקצוע) + סית (צורן נטייה לנקבה)
4. לקונית = סית (צורן גזירה - אופן הפעולה) [הבסיס לועזי]
5. הבעית = שורש ב-ע-ת בבניין הפעיל. ה"ת" היא חלק מהשורש.
6. תגלית = שורש ג-ל-י/ה במשקל תְּקַטִּית. ה"ת" חלק מהמשקל.
7. ירכית (מעיל קצר) = ירץ + סית (צורן גזירה - פריט לבוש)
8. טלפונית = טלפון + סית (צורן גזירה - אופן הפעולה)

חלק א

1. צ"ג = צורן גזירה, צ"נ = צורן נטייה

גזירה מסורגת:

1. א. סייר = סי"ר + קטל, סיירת = קטל + סת צ"נ לנקבה
- ב. סיירת = סי"ר + קטלת
2. ב. כבאית = כבאי + צ"נ לנקבה סית
3. ב. כוון = כו"נ + קטל
4. א. טייסת = טו"ס + קטל + סת צ"נ לנקבה
- ב. טייסת = טו"ס + קטלת (אוספים)

גזירה קווית:

2. א. כבאית = כבאי + צ"ג סית (כלי תחבורה)
4. א. קוון = קו + צ"ג סן (בעל תפקיד)
2. במשפט 4. ג. לפי המשפט אין אפשרות לדעת אם מדובר בבעלת התפקיד או בקבוצת המטוסים.
- טייסת = טו"ס + קטל + סת צ"נ לנקבה (בעלת מקצוע)
- או: טו"ס + קטלת (אוספים, קבוצת מטוסים)

חלק ב (עמ' 511)

1. א. שלמים: תמיהה נל"י/ה: שגיאה, פנייה, עלייה, תהייה
- ב. ספרייה - בסיס + סיומת סיה
- ג. סוכרייה, כרטיסייה, עירייה, תיקייה
2. ד. המילים מפתן ו-מרכז שייכות לגזרות שונות. שתיהן שייכות לגזרת השלמים.
- (א. משקל מקטל + שורש, ב. מקום, ג. נע"ו/י)

בסיס + בסיס

תרגיל 1 - צמ' 512

1. סוכר + רזית	2. כסף + (אוט)ומט	3. מחזה + זמר	4. שמר + חום	5. מגדל + אור
6. קרון + נוע	7. כדור + רגל	8. ר(כבת) + קבל	9. דחף + חפר	10. אמ(ן) + (מא)רגן
11. חמש + שיר	12. רמז + אור	13. קרן + (א)ף	14. מדרכה + רחוב	15. תקליט + אור
16. תפוח + זהב	17. מד + חנ(נייה)	18. חמישי+שישי+ שבת	19. ערפל + פיח	20. קרם + בו
21. חי + בר	22. רשם + קול	23. בנק + קט(ן)	24. כיף + לי	25. אופ(ן) + נוע

תרגיל 2 - ע' 512

1. א. בסיס + צורן סופי: ידיעון - ידיעה + סון, ידענות - ידען + סות.
שורש + משקל: ידיעה - יד"ע + קטילה, ידען - יד"ע + קטלן, ידע - יד"ע + קטל (שינוי בתנועה בגלל העיצור הגרוני)
 ב. ידיעון - כתב עת, המשמעות נקבעת על פי הצורן הסופי.
 ידען - בעל תכונה, המשמעות נקבעת על פי המשקל.
2. א. תחבורה / כלי תחבורה
 ב. שורש + משקל: רכבת - רכ"ב + קטלת
בסיס + צורן סופי: מונית - מונה + סית, קרונית - קרון + סית, מכלית - מכל + סית.
הלחם בסיסים/הרכב: קרונוע - קרון + נוע, מלונוע - מלון + נוע.
3. א. I. תקליטן - בסיס (תקליט) + צורן סופי (סן)
 II. בעל מקצוע/בעל עיסוק
 ב. הלחם בסיסים/הרכב
4. א. (2) דגל - דגלן. דגלן - בעל תפקיד
 ב. בכל שאר הצמדים המילה השנייה מציינת הקטנה. הסיומות (הצורנים הסופיים) סית ו-סון מציינות הקטנה.

תרגיל 3 - ע' 513

חלק א

1. א. השורש יצ"ג, גזרת חסרי פ"צ.
 ב. שורש + משקל / גזירה מסורגת יצ"ג + משקל קטלן לציון בעל מקצוע.
2. (1) על דרך הגזרה - הַצָּג, צָג, מַצָּג, מַצְנָג
 (2) על דרך השלמים - צוּג, נְצִיג
 (3) על דרך גזרות אחרות - תְּצוּגָה, מִיּוּצָג
 תצוגה - על דרך גזרת ע"ו כמו תאורה, תבונה
 מיצג - על דרך גזרת נפ"ו/ו כמו מיתר, מיתד (בלועזית: דיבל)
3. כאמור, המילה יִצְגָן נוצרה בדרך של שורש + משקל, ואילו המילה יִדְעָן נוצרה בדרך של בסיס יְדוּעַ, שהוא שם תואר + צורן סופי סן לציון בעל מעמד (הערת אגב, רבים מהידוענים הפכו את מעמדם ל"מקצועי").

חלק ב

1. **רְעִיזָנָאִי**: בסיס + צורן סופי, בסיס רעיון + צורן סופי סאי לציון בעל מקצוע
2. אדם שתפקידו לחבר ולנסח פרסומות, צריך שיהיה בעל מחשבה מקורית ויצירתית.

תרגיל 4 - צ'מ' 513

1. ד. תפוז - תרוז = תפוז = הלחם (תפוח + זהב) חרוז = שורש + משקל
2. ד. ניבון גְּשָׁרוֹן חיצון שְׁבוּעוֹן כולן בסיס + סיומת
3. ב. אֶדְנִית = בסיס+סיומת, השאר הלחמים

תרגיל 5 - צ'מ' 514

1. לא נכון	5. נכון
2. נכון	6. לא נכון
3. לא נכון	7. נכון
4. לא נכון	8. לא נכון

תרגיל 6 - צ'מ' 514

1. ב. רְעִיזָנָאִי, פְּתָרוֹן, עֶקְרוֹן, הַרְיוֹן כולם **משקל+שורש**.
 השאר: א. **שורש + משקל**: תפנית, תבליט **בסיס + צורן סופי**: משאית, קשית
 ג. **שורש + משקל**: רכבת, צנרת שחפת **הלחם**: רכבל (רכבת+כבל)
 ד. **שורש + משקל**: אדמת **בסיס + צורן נטייה לנקבה**: גננת, כתבת, זמרת
2. המשמעות המשותפת **מודגשת**, לאחריה משמעות השם היוצא דופן.
 (1) ג. אֶוִירוֹן **כתבי עת** / כלים
 (2) ג. הַצָּאִית **כלי תחבורה** / פריט לבוש
 (3) ב. פְּקִידוֹת **ש"ע מופשט** / מקצוע
3. א. II+I **הַשְּׁבוֹן** שורש + משקל / גזירה מסורגת: שורש חש"ב + משקל קטלון (המילה הגויה בסגול בגלל העיצור הגרוני "ח") - ללא משמעות מיוחדת.
הַשְּׁבוֹנָאִי בסיס + צורן סופי בסיס הַשְּׁבוֹן + צורן סופי סאי - לציון בעל מקצוע
הַשְּׁבוֹנָאוֹת בסיס + צורן סופי בסיס הַשְּׁבוֹנָאִי + צורן סופי סות - לציון מקצוע (או תחום כלכלי)
 ב. פניתי אל הַשְּׁבוֹנָאִי המשרד כדי לברר את המצב הַשְּׁבוֹנָאִי של היחידה שאני עובד בה.
 נימוק - הַשְּׁבוֹנָאִי הוא בעל המקצוע ואליו אפשר לפנות לבירור.
הַשְּׁבוֹנָאִי הוא שם תואר, והוא מתאים לתאר את המילה "המצב".

4. א. נפ"ל – מפל, נפילה, מפלת

ב. פל"ל - תפלה

5. א. **טלפונאי** = בסיס (טלפון) + צורן סופי סאי,

טלפוניסט = בסיס (טלפון) + צורן סופי (לועזי) סיקט,

טלפן = שורש גזור שם (טלפ"נ) + משקל קטל,

מרכזן = בסיס (מרכז/מרכזייה) + צורן סופי סן.

ב. 1. מרכזן - בסיס עברי + צורן עברי

2. טלפן - שורש גזור שם (מקור לועזי) ומשקל עברי

3. טלפונאי - בסיס לועזי + צורן סופי עברי

4. טלפוניסט - בסיס לועזי וצורן סופי לועזי.

תרגיל 7 - ע' 515

1. השם פֶּרֶךְ מזכיר את השם קֶבֶךְ ויוצר אסוציאציה בלתי נעימה. בין שני השמות יש יחס של **הומופונייה** (שני שמות

הנכתבים שונה, אך נהגים בצליל דומה).

2. כוורן = שורש כ-ו-ר + משקל קטלן. דבוראי = בסיס "דבורה" + צורן סופי סאי.

תרגיל 8 - ע' 515

1. **סְבִיבוּנִים** בסיס "סביב" + צורן סופי סון (כלים) + סים (צורן נטייה לרבים)

תְּשַׁבְּצוּנִים בסיס "תשבץ" + צורן סופי סון (הקטנה) + סים (צורן נטייה לרבים)

חֲנֻכּוֹת בסיס "חנוכה" + צורן סופי סיה (כלים) + סות (צורן נטייה לרבים)

סִפְּגָנוֹת הבסיס הוא סופגן (אחד ממיני העוגות שאפו בימי קדם) + צורן סופי סיה (לציון מאכלים או הקטנה)

מוֹזִיקָלִי בסיס "מוזיקה" + צורן סופי סלי (שם תואר)

הַבְּנָאִית הלחם: בסיס "בובה" + בסיס "בנאי" + סית (צורן נטייה לנקבה)

המילה בובנאית היא מילה שבונה הבובות ומפעילי תאטרוני בובות לגיל הרך משתמשים בה.

2. א. **הכנה, הפעלה** = כ-ו-נ, פ-ע-ל - הקטלה, ש"פ הפעיל, **בנייה, אפייה** - בני"ה, אפי"ה - קטילה, ש"פ קל

ב. הדגש הוא על הפעולה ולא על עושה הפעולה (שבמקרה זה הוא ברור - הילדים).

1. א. שמות עצם: דמות, תרבות, אמונים, תפילה, תקווה
 שמות תואר: יהודי, רוחנית, דתית, מדינית, ממלכתית, לאומיים, אנושיים, נצחי
- ב. שורש + משקל: דמות - דמ"י/ה + קטות, תרבות - רב"י/ה + תקטות, תפילה - פל"ל + תקטלה / תקטלה,
 תקווה - קו"י/ה + תקטלה / תקטלה
- בסיס + צורן סופי: אמונה + סים לציון ש"ע מופשט
- ג. (1) יהודי - יהודה + ס, נצחי - נח + ס
 (2) לאומיים, אנושיים - לאום + ס (צ"ג) + סים (צורן נטייה לרבים), אנוש + ס (צ"ג) + סים (צורן נטייה לרבים)
 (3) רוחנית - רוח + סני (צ"ג) + סית (צורן נטייה לנקבה), דתית - דת + ס (צ"ג) + סית (צורן נטייה לנקבה),
 מדינית - מדינה + ס (צ"ג) + סית (צורן נטייה לנקבה), ממלכתית - ממלכה + תי (צ"ג) + סית (צורן נטייה לנקבה)
2. קם - קו"מ, קל, עוצבה - עצ"ב פועל, חי - חי"י/ה קל, יצר - יצ"ר קל, הוגלה - גל"י/ה הופעל
 שמר - שמ"ר קל, חדל - חד"ל קל, לשוב - שו"ב קל, לחדש - חד"ש פיעל
3. א. (דרך = שם הפועל) כל הפעלים, למעט השניים האחרונים, מופיעים בזמן עבר. שני הפעלים האחרונים הם שם פועל.
 ב. כל הפעלים שבזמן בעבר קשורים להיסטוריה של עם ישראל.
 שני הפעלים המופיעים בצורת שם הפועל מכוונים לעתידו של העם במדינה חופשית והתקווה לחידוש ההתיישבות.

תרגול מסכם

תרגיל 1 - צ'מ' 518

1. א. דמוקרטיה - מיוונית, דמו - עם, קרטיה - שלטון = שלטון העם.
הומניזם - מלטינית, homo - אדם = אנושיות, אהבת האדם
פלורליזם - מלטינית, plural - ריבוי (דעות) = מבנה חברתי שבו כל מיעוט שומר על מנהגיו.
אוניברסלי - מלטינית, universum - תבל, עולם = כלל עולמי.
ב. 1. הומניזם, פלורליזם (סיזם)
2. אוניברסלי (סיומת קלי - שם תואר לועזי)
ג. דמוקרטיה

תרגיל 2 - צ'מ' 518

1. לא נכון. מזגן - שורש + משקל. השאר הלחם
2. לא נכון. שקדן - שורש + משקל. השאר בסיס + צורן סופי
3. נכון
4. נכון. (מדאור)
5. לא נכון. רק בכישרון. השאר בסיס + צורן סופי סון
6. נכון. כולן נוצרו בדרך של הלחם / הרכב.
7. נכון. כולן נוצרו בדרך של נוטריקון. (חלקן כתובות בגרשיים, וחלקן נכתבות כמילה אחת)
8. לא נכון. רכבל - הלחם, השאר שורש + משקל.
9. נכון. כולן הלחמים.
10. נכון. שאילה מלועזית

1. **בלש** - שורש + משקל, **בלשנות** - בסיס + צורן סופי, **בלשן** - הלחם (בולש + לשון),
צ'לו - מילה שאולה, **צ'לן** - בסיס + צורן סופי.
2. א. בעלי מקצוע / תפקיד / עיסוק.
ב. **שורש + משקל**: מאבחן, בשלן, קדר.
בסיס + צורן סופי: טניסאי, לולן, אקדוחן, קייטן (בסיס קיט + צורן סופי סן), חלבן.
3. א. **שורש + משקל**: מטע, מדבר, מדשאה. **הלחם**: מסעדג
בסיס + צורן סופי: מרכזייה, מועדון.
ב. מקומות. (הערה: המילה "מסעדג" היא הלחם ולהלחם אין משמעות משותפת, אך משום שאחד הרכיבים הוא "מסעדה", אפשר לכלול את המילה בתוך המשמעות של מקום).
4. כולן מילים שאולות שחדרו לעברית.
5. א. חמש מן המילים הן הלחמים / הרכבים.
ב. חוצן - בסיס + צורן סופי (חוץ + סן)
6. א. אַרְמִית - שפה.
ב. כלים ומכשירים
ג. **שורש + משקל**: מַגֵּב, מְדַפְּסֵת, מְעַרְבֵּל, מְשַׁקֵּלֵת
בסיס + צורן סופי: אֶדְנִית, מְלַחֶה, מְחַסְנֵת
7. (2) המילים **מְדַחֵן**, **מְפַתֵּן**, **פּוֹתַחֵן** בנויות מאותה דרך תצורה.
(מדחן – הלחם, מפתן – שורש + משקל, פותחן – בסיס + צורן סופי)

חלק א

א. 1.	תַּצְרָף	פּאָזל	8.	צְנִימוֹנִים	קרוטונים
2.	מְטַעֲנִית	טנדר	9.	צְרוּפָה	אטצ'מנט
3.	זְצוּרוֹן	מיקרואורגניזם	10.	גְּלַגְנוֹעַ	קורקינט
4.	מְחִיקוֹן	טיפקס	11.	מְזַעֲרֵת	מיניאטורה
5.	מקלור	סטיקלייט	12.	הַדְּבֵק	קולאז'
6.	(חלון) מְסַפֵּית	ויטראז'	13.	נְוֵטָן	GPS
7.	קְצִיף	שייק			

ב. **שורש + משקל**: תַּצְרָף, מְסַפֵּית, קְצִיף, צְרוּפָה, מְזַעֲרֵת, הַדְּבֵק
בסיס + צורן סופי: מְטַעֲנִית, זְצוּרוֹן, מְחִיקוֹן, צְנִימוֹנִים, נְוֵטָן
הלחם: מקלור, גְּלַגְנוֹעַ

ג.

מְטַעֲנִית – צורן סופי סית לציון כלי תחבורה

זְצוּרוֹן – צורן סופי סון לציון הקטנה

מְחִיקוֹן – צורן סופי סון – ללא משמעות מיוחדת

צנימונים – צורן סופי סון לציון הקטנה (צנים קטן). השם נגזר בצורת הרבים כמו מאכלים נוספים כמו מדגנים, מופינים, טוגנים

ד. תצָרַף – תשבץ, מסכית – מרבית, מגבית צרופה – גלויה, שמורה (שמורת טבע)
 קצִיף – קפיץ, שתיל, צמיג, סניף הדבק – הדפס, התקן, הסכם נווטן – מזגן, נקדן

חלק ב

1.	מדגש	מרקר	9.	שעתוק	רפרודוקציה
2.	פצחן	האקר	10.	תנורון	טוסטר אובן
3.	מרכול	סופרמרקט	11.	רגשת	אלרגיה
4.	מרכולית	מיני מרקט	12.	מרצדת	מובייל
5.	חדשיר	SINGLE	13.	מבחן בררה	מבחן אמריקאי
6.	מקשר	אינטרקום	14.	נעימון	רינגטון
7.	מהלום	שוקר	15.	יעפת	גיט לג
8.	משיבון	AUTOMATIC MACHINE (מזכירה אלקטרונית)			

ב. **שורש + משקל**: מדגש, מחבר, מרכול*, מקשר, מהלום, שעתיק, מרצדת, רגשת.
(*מרכול = שורש רכ"ל, משקל מקטול או: הלחם: מרכולת + כל)

בסיס + צורן סופי: מרכולית, משיבון, תנורון.

הלחם: חדשיר.

ג. **מרכולית** - סיומת סית לציון הקטנה

משיבון - סיומת סון לציון מכשיר

תנורון - סיומת סון לציון הקטנה

ד. **מקשר** – מגהץ, מחשב

רגשת – אדמת, צהבת

הערה: קיימות מילים בשפה שהסיומת שלהן היא ללא משמעות מיוחדת.
דוגמה לכך היא המילה "נעימון" – במילה זו הסיומת סון היא ללא משמעות מיוחדת.

תרגיל 5 - צמ' 521

א.

משפט 1	(3) sms, הודעה קצרה
משפט 2	(13) קרון נייד, קרוואן
משפט 3	(8) trigger (טריגר)
משפט 4	(1) גיל לשיער
משפט 5	(4) שמפו
משפט 6	(5) סניטר
משפט 7	(11) gadget, (גאדג'ט), חפץ שחפצים בו
משפט 8	(14) עובד שמקצועו לסעוד אדם בביתו
משפט 9	(2) שקית ניילון המיועדת לשמירת דפים
משפט 10	מצלה - (10) מנגל, גריל (המכשיר),
	אסכלה - (12) הרשת של המצלה
משפט 11	(6) סקייט בורד
משפט 12	מצבע - (7) לורד, טוש,
	מדגש - (15) מרקר,
	צבעון - (9) מעין מקל של חומר המשמש לצביעה

ב. שורש ומשקל: מזנק, תקריש, עזרן, חפיץ, מסעד, מצלה, אסכלה, תחפיף, גלגשת, מצבע, מדגש

בסיס וצורן סופי: מסרון, שומרן, צבעון

הלחם: מעונוע

ג. מסרון, תגובית – הקטנה, שומרן, צבעון – כלי / מכשיר

תראף - צמ' 523 - דיוקי האייה אתחוט שט הצמט

1. מנוי - בעל התפקיד

2. מנוי - שם פעולה

3. דמיון - משקל קטלון

4. ערכות - רבים נסמך, שווא מרחף, ללא דגש אחריו.

5. ערפת - יחיד נסמך, דגש קל אחרי שווא נח.

6. לטפת - יחיד נסמך, דגש קל אחרי שווא נח.

7. לטכות - רבים נסמך, שווא מרחף, ללא דגש אחריו.

8. לטכות - רבים נפרד. משקל קטלה < קטלות.

9. מסוקי - משקל מקטול. הברה סגורה (במקרה זה ע"י דגש) אינה נחטפת.

10. מטוסי - משקל מקטל < מקול גזרת ע"ו. הקמץ נחטף ברבים.

11. חקלאי - בעל מקצוע, סיומת סאי.

12. צבע - משקל קטל, בעל מקצוע.

13. עתונאי - בעל מקצוע, סיומת סאי.

14. מספחה - משקל מקטלה – מקומות. (ולא מקטלה - כלים)

15. אכיפת - אין דגש אחרי חטף.

16. הכחשה - אין דגש בפה"פ של משקל הקטלה.

17. מפיק - משקל מקטיל = בעל מקצוע/עיסוק, גזרת ע"ו.

18. לקוחות - הקמץ במשקל קטול אינו נחטף.

וכן: פרוזות, פעוטות, פמוטות, ממונות ועוד.

19. האקדמאי - שם תואר (לא לבני אדם)

20. יתרון - משקל קטלון

21. חקלאי - שם תואר

22. **מְדַרְכָּה** - משקל מְקַטְלָה לציון מקומות
23. **עֵתוֹנָאִי** - שם תואר (לא לבני אדם)
24. **הַבְּמַאי** - בעל מקצוע
25. **מַחְשָׁב** - משקל מְקַטְל - מכשירים
26. **טְמִיוֹן** - משקל קְטָלוֹן
27. **הַרְכָּבָל** - הלחם המילים רְכַבַּת + כָּבַל
28. **מִשְׁתַּלָּה** - משקל מְקַטְלָה לציון מקומות
29. **מְחַלֵּף** משקל מְקַטְל/מְקַטְל - מקומות
30. **הַפְּתָרוֹן** - משקל קְטָלוֹן
31. **הַאֲחֵרָאִי** - סיומת סאי לציון בעל מקצוע
32. **אֲחֵרָאִי** - שם תואר (לא לבני אדם)
33. **מְכַבְּסָה** - משקל מְקַטְלָה לציון מקומות
34. **מְשַׁגֵּר** משקל מְקַטְל לציון כלים
35. **הַאֲקָדְמַאי** - בעל מקצוע
36. **מְסִינֵן** - משקל מְקַטְל – מכשירים
37. **הַסְּפוּרְטָאִי** - בעל מקצוע/עיסוק
38. **הַבְּנִיקָאִי** - בעל מקצוע
39. **טְכְּנָאִי** - בעל מקצוע
40. **מְגַלְשָׁה** - משקל מְקַטְלָה – כלים/מכשירים
41. **יוֹמְנָאִי** - סיומת סאי לציון בעל מקצוע
42. **מְדַבְּקָה** - משקל מְקַטְלָה – כלים/מכשירים
43. **מְרַפָּאָה** - משקל מְקַטְלָה – מקומות
44. **מְסַפְּנָה** - משקל מְקַטְלָה – מקומות

תרגיל 1 - עמ' 526 - הבחנה בין צורני אלירה לצורני נטייה

המשמעות		דרך הגזירה
1. א.	שם תואר	קבוצ(ה) + תי
	שייכות	צורן גזירה
2. א.	שייכות	הקבוצה שלי
	שייכות	צורן נטייה
2. ב.	המרכז שלהן	צורן גזירה
	בעל מקצוע	מרכז + סן
3. א.	שם תואר	ילדות + סי
	שייכות	צורן גזירה
4. א.	שייכות	הילדות שלי
	שייכות	צורן נטייה
4. ב.	החדר שלהן	צורן גזירה
	בעל מקצוע	חדר + סן
5. א.	שם תואר	מחקר + סי
	שייכות	צורן גזירה
	שייכות	המחקר שלי
6. א.	שייכות	צורן נטייה
	שייכות	השנה שלי
6. ב.	שם תואר	שנ(ה) + תי
	שייכות	צורן גזירה
7. א.	בן דוד	דוד + סן
	שייכות	צורן גזירה
	שייכות	הדוד שלהן
	או: בן דוד	צורן נטייה
	או: דוד + סן	צורן גזירה
8. א.	שייכות	העתיד שלי
	שייכות	צורן נטייה
8. ב.	שם תואר	עתידי + סי
	שייכות	צורן גזירה
9. א.	שייכות	התחקיר שלהן
	שייכות	צורן נטייה
9. ב.	בעל מקצוע	תחקיר + סן
	שייכות	צורן גזירה
10. א.	שייכות	הדגל שלהן
	שייכות	צורן נטייה
10. ב.	בעל מקצוע	דגל + סן
	שייכות	צורן גזירה
11. א.	שם תואר	סמכות + סי
	שייכות	צורן גזירה
	שייכות	הסמכות שלי
11. ב.	שייכות	צורן נטייה
12. א.	שייכות	המצפון שלי
	שייכות	צורן גזירה
12. ב.	שם תואר	מצפון + סי
	שייכות	צורן נטייה

1. א. צורן גזירה : עקרוני, הדרגתי, צבעוני, ססגוני
 צורן נטייה : ספרי, צערי
 שתי הקבוצות : איכותי, כמותי, הפגנתי, קיומי
 ב. שם תואר

- ג. דוגמאות : איכותי - 1. זהו מוצר איכותי (צורן גזירה)
 2. איכותי תעמוד לי במבחנים הקשים. (צורן נטייה)
 קיומי - 1. כל הדרוש לקיומי מצוי ברשותי. (צורן נטייה)
 2. מים ומזון הם צורך קיומי לכל חי. (צורן גזירה)

2. א. בדרנית = בדרך (משקל) + סית צורן נטייה לציון נקבה
 ב. כל המילים מורכבות משני צורנים : אחד גזירה לציון שם תואר והשני נטייה לציון נקבה.

- רשמית = רשמי (צורן גזירה לציון שם תואר) + ת (צורן נטייה לציון נקבה)
 עקרונית = עקרוני (צורן גזירה לציון שם תואר) + ת (צורן נטייה לציון נקבה)
 שבועית = שבועי (צורן גזירה לציון שם תואר) + ת (צורן נטייה לציון נקבה)
 אישית = אישי (צורן גזירה לציון שם תואר) + ת (צורן נטייה לציון נקבה)
 גורלית = גורלי (צורן גזירה לציון שם תואר) + ת (צורן נטייה לציון נקבה)
 יומית = יומי (צורן גזירה לציון שם תואר) + ת (צורן נטייה לציון נקבה)

3. א. (1) צורן גזירה = שם תואר
 (2) צורן נטייה = שייכות (האיש שלי)
 ב. (2) צורן גזירה + צורן נטייה – קבלן + סי - שם תואר + ת לציון נקבה
 (3) צורן נטייה = בעלת מקצוע : קבלן + סית
 ג. שם תואר = אישי (1), קבלנית (2)
 שם עצם = אישי (2), קבלנית (3)

4. א. שתי המילים נוצרו בדרך של בסיס + צורן סופי :
 תגובית = תגובה + צורן סופי סית לציון הקטנה.
 תגוביתן = תגובית + צורן סופי סן לציון בעל תפקיד

- ב. על התלמיד להביע את דעתו. רצוי שינמק את תשובתו. כל תשובה הגיונית תתקבל.
 תשובה אפשרית :
 הסיומת סן מציינת בעל מקצוע או בעל תפקיד. ייתכן שהאקדמיה רואה באנשים הכותבים טוקבקים במרשתת מעין סוג של מקצוע או תפקיד שאנשים לקחו על עצמם, ולכן נוצרה מילה הבנויה מהמילה "תגובה" + סיומת סית – לציון הקטנה (תגובה קטנה) + הסיומת סן לציון בעל מקצוע/תפקיד.

שיר הטלפון

השגיאה	התיקון וההסבר
מספֿרה	מספֿרה – מילה זו היא במשקל מקטֿלה המציין מקומות.

זכיתי לאהוב

השגיאה	התיקון וההסבר
וְכַשֶׁהֲשֵׁמֶשׁ	וְכַשֶׁהֲשֵׁמֶשׁ – ו החיבור לפני אות שוואית מנוקדת בשורוק. אין דגש אחרי ו' החיבור.
וְכַשֶׁהָרוּחַ	וְכַשֶׁהָרוּחַ – כנ"ל
צְהָרִים	יש להגות מילה זו בשתי תנועות O - קמץ קטן וחטף קמץ. הזמר הוגה את המילה בשני צלילי A.
וְאֲנִי	וְאֲנִי – ו' החיבור לפני אות בחטף הגויה בתנועת החטף. לכן יש להגותה בתנועת A (פתח).

הורה היאחזות

השגיאה	התיקון וההסבר
חִקְלָאֵי	חִקְלָאֵי – הסימות לציון בעל המקצוע היא סָאֵי ולא סָאֵי.

דמיון

השגיאה	התיקון וההסבר
דְּמִיּוֹן	דְּמִיּוֹן – משקלה של מילה זו הוא קטֿלון ולא קטֿלון.

סיום

השגיאה	התיקון וההסבר
לא קודרות ולא שמחות	קודרים ושמחים – משקפיים הם מין זכר, ולכן שם התואר צריך להתאים להם.

הפוכים

השגיאה	התיקון וההסבר
פְּתָרוֹן	פְּתָרוֹן – משקלה של מילה זו הוא קטֿלון ולא קטֿלון.

הטעויות יכולות להיות מוסברות ברצון לחריזה, התאמה ללחן, למקצב של השיר. לעתים הרצון לקרב את המאזין לטקסט גורם לכותב / למבצע להשתמש בלשון שאינה גבוהה, אלא בלשון דבורה.

1.

הגזרה	שם הפועל	השורש	הבניין
שלמים	להזמין	ז-מ-נ	הפעיל
	לשלם	ש-ל-מ	פיעל
	לעסוק	ע-ס-ק	קל
נחי ל"י/ה	לראות	ר-א-י/ה	קל
נחי ל"א	להמריא	מ-ר-א	הפעיל
חסרי פ"נ	להגיע	נ-ג-ע	הפעיל
נחי ע"ו/י	להתבונן	ב-י-נ	התפעל
	לנוע	נ-ו-ע	קל
	לתור	ת-ו-ר	קל
	לטוס	ט-ו-ס	קל
מורכבים	לצאת	י-צ-א	קל

2.

הגזרה	שם פעולה	השורש	הבניין
שלמים	ביקור	ב-ק-ר	פיעל
	פיתוח	פ-ת-ח	פיעל
	התרסקות	ר-ס-ק	התפעל
	המתנה	מ-ת-נ	הפעיל
	פריצה	פ-ר-צ	קל
נחי ל"י/ה	גילוי	ג-ל-י/ה	פיעל
	ניסוי	נ-ס-י/ה	פיעל
נחי ע"ו/י	טיסה	ט-ו-ס	קל
	הטסה	ט-ו-ס	הפעיל
ע"ו/י על דרך השלמים	סיור	ס-י-ר	פיעל

3.

טקסט זה מספר על טיסות עתידיות לחלל. הוא פונה אל הקהל הרחב, ולא לאדם מסוים, לכן יש ריבוי של שם פועל ושל שם פעולה, שהם צורות פועל ללא ציון גוף. שם פועל ושם פעולה מגלמים בתוכם את הפעולה עצמה, ואכן בטקסט זה המטרה היא לתאר את הפעולות הקשורות בטיסה לחלל, ואין חשיבות לעושה הפעולה או למקבלי הפעולה.

בפסקה א יש גם מעין המרצה לפעולה - רוצים לראות את כדור הארץ..., לשהות כמה דקות בחלל החיצון או לצאת לטיסה...

1. א. (1) שליחות – גזירה קווית: בסיס + צורך סופי סות = שליח + סות
(2) פשטות – גזירה מסורגת: שורש (פ-ש-ט) + משקל (קטלות)
- ב. המשמעות המשותפת לשתי המילים – שם עצם מופשט.
2. גזירה קווית: בסיס + סות = **כמות** = כמה + סות, **איכות** = איך + סות
3. א. שלוש המילים הן שמות תואר.
ב. דרך התצורה של כל המילים היא גזירה קווית (בסיס + מוספית).
ישראלי - ישראל + סי, **פרובלמטי** - פרובלמה + סי, **דמוקרטי** - דמוקרטיה + סי
השוני: הבסיס של המילה "ישראלי" הוא בסיס עברי, ואילו בשתי המילים האחרות הבסיס לועזי.
* פרובלמטי - בהוספת הסיומת סי הפכה הה"א שבסוף המילה לטי"ת.
**דמוקרטי - בהוספת הסיומת סי נשלה הה"א שבסוף המילה.
4. **שורש + משקל**: מחנך, שופט, יועצת, מלמד, מדריך, הורה, מורה
שמות לועזיים: פסיכולוג, ארטיסט, סטנדאפיסט
כינויים שאינם שייכים לאחת מדרכי התצורה המקובלות: כותל דמעות, איש סוד
שימו לב, לא כל השמות בעברית נכנסים לתבניות הקבועות.
יש להפנות את תשומת לב התלמידים גם למילים כאלו.
5. א. המבנה הוא רצף של פסוקיות תנאי (שחלקן מאוחות/מחוברות). המשפט העיקרי נמצא בסוף המקאמה. "כי אז... המורה".
ב. הרצף הארוך של פסוקיות התנאי יוצר מתח מצד אחד ומוליך את הקורא אל השיא הנמצא במשפט האחרון, המשפט העיקרי. מצד שני הוא מונה בדרך זו את כל תכונותיו ומאפייניו של מורה בכלל ושל מורה בישראל בפרט.
6. המחבר קורא למקאמה בשם "המורה".
תשובות אפשריות של התלמידים:
מחוה למורה, הצדעה למורה, מורה לחיים, המורה האידאלי, המורה ותפקידיו.
חשוב לנמק את הבחירה.

1.

בסיס + צורן סופי			שורש + משקל	
בסיס + סָאִי	שם עצם מופשט + סִי	שם עצם + סִי	משקל	צורת בינוני
אחראי	יצירתי	יסודי	טוב	מיואש
	ילדותי	סבלני	קטן	מעודד
	משמעותי	עקבי	קל	נוסף
		רציני	צעיר	מתאים
			נאה	מוצדק
			גדול	קבוע (בינוני פעול)
			נדיר	מסודר
			יפה	מיוחד
				מאושר
				מסכם
				מדהים
				ניכר

2. שתי דרכי התצורה הנפוצות ביותר בטקסט זה הן של שורש ומשקל: (1) צורת בינוני, (2) משקל.

3. שמות תואר רבים מעניקים לטקסט עומס ריגושי, והם מגבירים את עוצמת המסר. שמות התואר מעשירים את הטקסט מבחינה לשונית ומסייעים לקורא בהמחשת הנושא שאותו הכותב רוצה לתאר. בטקסט זה מתוארת הדרך שבה המורה לימד: בקבוצות קטנות, באיטיות, באופן סבלני, בצורה יצירתית. כמו כן מתואר אופן קריאת הטקסטים על ידי התלמידים הצעירים: באופן קבוע, בצורה מסודרת ועקבית, וכן מתוארת הדרך שבה ביצעו הבוגרים את העבודה בצורה אחראית ורצינית.

1. **בורסקי** - מעבד עורות, **חבתן** - עושה חביות או מתקן חביות, **חמור** - נוהג חמור, **סייס** - מטפל בסוסים.
2. משקל **קָטָל**: ספר, חייט, בנאי, טייח, נפח, בנקבה: גנת, טבחת
משקל **קָטָלָן**: קבלן, נדבן (בעל תפקיד/מעמד)
משקל **קוֹטָל**: סופר, סוחר, סוכן, רוכל, שוטר
משקל **מְקָטִיל**: מדפיס, מוֹכֵחַ, מוֹכֵה
משקל **מְקָטִיל**: מסגר
משקל **מְקָטִיל**: משורר (גזרת ע"י/ו), מארחת - מקטל + סָת (ובגלל העיצורים הגרוניים הסיומת הפכה ל-סָת)
3. **סנדלר** - סנדל + סָר, **חבתן** - חבית + סָן
4. **סנדלר** - לטינית, **בורסקי** - יוונית, **דוקטור** - לטינית
5. טַבַּחַת, וכיום טבחת
6. **מו"ל** - ראשי תיבות של מוציא לאור, **ראש הוועד** - צירוף סמיכות
7. א. "עשרה קבין מלאכות בעולם, ותשעה לקחה תל אביב".
משפט זה מבוסס על הפסוק מתוך מסכת קידושין במשנה, מט, עב: "עשרה קבין של יופי ירדו לעולם. תשעה נטלה ירושלים, ואחד כל העולם כולו. (קב/קבין - מידת נפח קדומה).
רוביק רוזנטל מאזכר את המשפט המקורי ושובר את הצירוף בכך שהוא מדבר על מקצועות, ולא על יופי, מחליף את ירושלים בתל אביב, ומחליף את הפועל "נטלה" בפועל "לקחה".
ב. התרומה הרטורית של השימוש בהרמז היא העשרת השיר, יצירת קשר עם הנמען (הקורא) באמצעות סמלי תרבות משותפים (כמו פסוק מן המשנה) ותחושת הזדהות עם סמלים אלה.